

Felicijan:

## Vsi lepo s kruhkom.

Pred tedni mu je umrla žena in pustila pet otrok. Žaloval je več dni; žalosten, skoro z mokrimi očmi je učil otroke, naj bodo pridni in ubogajo, da se jim bo boljše godilo. Zvečer je prihajal od dela — bil je mizar — in se ozrl po sobi; v temnih kotih so žarele svetle in nemirne otročje oči. Sklenil je roki in mislil sam pri sebi:

„Boljše bi bilo, če bi umrl jaz . . .“

Tedaj je šinil prek sobe rezek glas otročjega grla; izgubil se je, a takoj nato je završčalo, da se je prijel za glavo.

„Kakšni so!“ je premišljal. „Sam vrag jih ne užene . . .“

Ujezil se je in zagodrnjal, toda nihče ga ni poslušal. In zaprl je vrata za seboj in šel v gostilno pit, potapljat žalost in jezo.

Tako se je zgodilo sleherni večer.

Nocoj je sedel sam v gostilni. Pazno je motril žulje in od dela razglodano kožo svojih rok; z očmi je zasledoval žile, ki so bile zelene in napete ter so se naenkrat izgubile. Misel mu je bila v gostilni, skrb pa v delavnici in doma pri otrocih. Roka se mu je tresla, ko je srkal s hlastnimi požirki pijačo iz kozarca. V kotu med čelom in desnim sencem mu je nekaj kljuvalo, kakor bolečina, kakor zavest, da je dela še mnogo in mora biti do sobotnega večera izvršeno. Srce mu je bilo nemirno in se je tesnilo ob misli, kako je doma, kaj dela Tonček. In spomnil se je še na Pepčka in Mimico, nazadnje tudi na Lizo in Ivana . . .

Kozarec je položil na mizo, sklonil glavo, oči povetil in jih zaprl. Začul je ženin glas, ki je zvenel sicer rezko, a jasno. Zazdelo se mu je, da je doma v veži in sega po kljuki v vratih. Tisti trenotek je nekaj padlo v sobi, kakor kadar pade železen lonec ali pokrivača. S čelom je udaril ob mizo; zravnal se je in si podprl glavo z roko:

„Tako je kuhala večerjo, kadar sem se vrnil z dela . . .“ se je spomnil.

Podprl si je glavo z obema rokama.

„Nocoj pa nobeden ne kuha,“ je mislil in zrl malomarno predse. „Moke je zmanjkalo v omari, drv ni več, vse sem že se-sekal . . . Jutri se že z odrezki preskrbim; malo pozneje grem

kakor drugi . . .“ Nasmehnil se je. „Bog že poskrbi, škode pa nobeden nima . . .“

In skoro bi se mu zaprle iznova oči, da ni prišlo vprašanje, samo od sebe in bogve odkod.

„Ampak nocoj? Nocoj? — Nocoj je Tonček lačen in Mimica joka; nocoj so lačni, čakajo in strah jih je.“

Prestrašil se je v srcu.

„Kaj bi rekla ona, če bi vedela, da sem jih pustil lačne in v strahu, sam sem pa šel . . .?“

Zmajal je z glavo in se zagledal v mizo. Prav malo vinjen je bil, ravno toliko, da se je smatral za najbolj zavrženega človeka na svetu. Ponavljal je:

„Sam sem šel, otroke sem pustil . . .“

Segel je v žep in tisti hip mu je strepetalo nekaj v očeh.

„Večerjico jim kupim. Morda imam zadosti . . .“

Pod mizo je držal mošnjo in vlekel denar iz nje, vsakega posebej. Lepo ga je razvrstil na mizi in ko je štel, je gledal vanj. Videl je, da ima deset grošev; premislil je, da je že tri zapil. Ostanka je bilo še sedem grošev.

Skozi glavo mu je šinilo in šlo je po telesu, da so se prsti krčevito oprijeli miznega robu.

„Večerjico jim kupim, malo večerjice, da ne bodo lačni in Tonček ne bo jokal . . .“

Nasmehnil se je in storil, kakor je rekel. Kupil je večerjo, veliko meseno klobaso za štiri groše in za tri groše skoro pšenično belega pekovskega kruha. Ko je zavijal oboje skrbno v popir, je rekel sam pri sebi, da je kruh mehek kakor goba.

„No, seveda, pekovski kruh,“ si je dejal in spil svojo pijačo.

Napotil se je domov in se vso pot ni zmenil za nobeno stvar; le hitel je, da pride čim prej. V temni veži zapuščene hiše je obstal in se vprašal, kaj delajo otroci. Odgovoril si ni.

Temno je bilo, tipal je po zidu in po vratih, dokler ni začutil kljuke. Poskusil je in bilo je zaklenjeno, in udaril je s pestjo po vratih.

„Odprite!“ —

Slišal je, kako odnehuje zapah, in počasi so se vrata odprla. V sobi ni bilo prižgane luči; v temi je slišal glas Tončka in Lize.

„Ali ste vsi?“ je vprašal in ukazal: „Liza, luč prižgi!“

Zaprl je vrata za seboj, obstal in čakal . . . Zaropotalo je prekucnil se je stol.

„Rekel sem, da luč prižgi!“ se je razjezil. „Ne uboga in ne uboga, naj rečem, kar hočem. Kaj . . .?“ Utihnil je popolnoma.

Liza, najstarejša hčerka, je prižgala luč. Postavila jo je s tresočo roko na mizo. V svetlobi se je svetil njen blede obraz. Prozorno je bleščalo belo čelo, kalne in sive oči so ostro gledale, temno in težko se ji je spenjala debela kita las čez ramena. Dvanajst let ji je bilo.

Na skrinji sta šepetala Tonček in Pepček, čudovito nežna dečka. Na tleh je sedel Ivan, ki mu je bilo enajst let, in premišljal; najmlajša, Minica, je ležala napol slečena na kupu cunj in gledala v ateka. Tonček, ki je imel črne lase in oči, je skočil s skrinje, Pepček je vtaknil prst med zobe.

„Lačen . . .“ se je zaslišalo in drugega nič.

Ivan je ostal na tleh, samo oči je povzdignil in napol proseče, napol očitajoče izpregovoril:

„Minica je jokala; pravi, da je lačna . . .“

Očeta je spreletelo, začutil je krivdo in očitaje; instinktivno se je hotel oprostiti:

„Samo lačni ste, delati se učite, da si boste sami služili kruh. Ni zmerom polna skleda . . . Liza, dvanajst let sem bil star, pa sem si sam služil, ovsen kruh smo jedli in zmerom smo bili lačni . . .“

Deloma je govoril, deloma mrmral in sedal za mizo. Čisto mirno so mu tekale besede iz ust, čisto vsakdanje so se glasile. A Ivan je začutil ost in se zavedal, da je oče že večkrat govoril tako. V svesti, da ima prav, je izpregovoril:

„Smo že slišali . . .“

Oče je strepetal pri teh besedah, a ne toliko pri besedah, bolj pri glasu, ki je zvenel sovražno.

„Ivan, ti me zaničuješ!“ je zaječal. „Boš videl, ko si boš služil sam . . . Boš videl, kadar mene več ne bo . . . Kadar enkrat padem, ne bom več vstal . . . Boste videli, otroci . . .!“ Žalostno mu je bilo pri srcu, da bi se razjokal.

Počasi se je pomiril in le še semintja se je spomnil prejšnje žalosti.

„Klobaso sem vam prinesel nocoj,“ je povzel besedo, „klobaso in kruha. Saj vas imam rad, samo ubogajte in pridni bodite . . . Kadar mene ne bo, tudi klobase ne bo in kruha ne . . . Kadar jaz padem, bo slaba . . . Liza, Ivan, skrinjo primaknita k mizi . . . Vsi se lepo vsedite; lepo, pravim, bomo večerjali . . .“

Razvil je popir. Otroci so hiteli posedat okoli mize. Pepček je v naglici prevrnil stol.

„Zakaj ne ubogaš, Pepček?“ ga je opomnil. „Jaz vas lepo učim, samo . . .“

Vstal je in ni vedel, kaj bi najprvo; nato je sedel vnovič in si sezul čevlje.

„Tonček, pod posteljo jih postavi! Joj, noge me bole . . . od dela, otroci, od dela . . . Le bolj notri jih porini, Tonček! Je že dobro. Sem-le k meni sedi, bom zrezal . . .“

Vzel je nož in zrezal klobaso in kruh, vsako na šest kosov. Mast, ki se je prijela noža, je obrisal ob kruh. Potem je pričel z delitvijo in vsakemu pogledal v oči:

„Na, to imaš ti, Tonček . . . to ti . . . to ti . . . na, Ivan, to je zate . . . in še zate, Liza . . . To je pa zame.“

Vse je pogledal še enkrat, silno zadovoljnega se je počutil.

„No, zdaj pa le jejte! Klobase ni vsak večer; kruh je pekovski, dober . . .“

Sam ni jedel, le otroke je opazoval s srečnim očesom. Tonček je stegnil roko po klobasi in vse porinil v usta; obraz se mu je smejal.

„Tonček, kako pa ješ!“ Razjezil se je. „Kaj pa sem rekel? Lepo s kruhkom jej! Mimica, ti tudi . . . Vsi lepo s kruhkom! Tonček, lepo s kruhkom, če ne, te udarim . . .! No vidiš, sedaj imaš!“

Tonček je pojedel svoj košček klobase in ostal mu je suh kruh. Ustnice so se mu raztegnile, zajokal je, da so padale solze po skorji . . .

„Nič ne maraj . . .!“ je turobno izpregovoril oče. „Na, Tonček, mojo klobaso in Mimici daj pol, pol imaš dosti . . .“

Tonček je segel hlastno po svojem delu, Mimici so se povešale oči . . . Oči vseh petih so se skalile in tudi očetove so bile motne, ko jim je dejal:

„Sedaj pa le lepo s kruhkom, le lepo s kruhkom . . .“

